

УДК 377.1:011.3

Герлянд Тетяна Миколаївна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторія технологій професійного навчання

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м.Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АГРАРНИХ ПТНЗ

У пропонованій статті дається визначення поняття «інновація», «інноваційні технології навчання». Розкриваються основні вимоги, яким повинна відповідати така педагогічна технологія. Аналізуються основні групи інноваційних технологій навчання, які підвищують якість загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників-аграрників. Портфоліо розглядається як один з прийомів, що найбільш відповідає завданням інноваційних технологій навчання. Саме воно надає можливість діагностувати сформованість основних цілей учня – його здатності до самоосвіти та саморозвитку.

Ключові слова: інновація, інноваційні технології навчання, інноваційна діяльність, якість загальноосвітньої підготовки, проектування.

Вступ. За сучасних умов розвитку професійної освіти термін «інновація» означає оновлення процесу навчання, який спирається, головним чином, на внутрішні фактори. Використання цього терміна у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ) під час здійснення загальноосвітнього циклу пов'язане з бажанням виділити мотиваційну складову процесу навчання, надати можливість педагогу відмежуватися від чергових «переможних методик», які за короткий час повинні дати максимальний ефект незалежно від особливостей навчальної групи та окремих учнів, їхніх бажань, здібностей тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У визначенні суті цього поняття сьогодні немає єдиного погляду вчених: одні розуміють його як певну систему вказівок щодо використання сучасних методів і засобів навчання; інші – як цілеспрямоване застосування прийомів, засобів, дій для підвищення ефективності навчання; треті – як цілісний процес визначення мети, обґрунтування плану і програми дій та навчальних методів. Кожний з цих підходів має право на існування, бо охоплює різні сторони навчального процесу.

Проблематику педагогічної інноватики у навчанні активно розглядали у своїх наукових працях К.Ангеловські, К.Вазіна, Л.Даниленко, О.Киричук, М.Кларін, В.Лазарев, В.Паламарчук, С.Поляков, В.Сластьонін та ін. Інновації в професійній освіті вивчали А.Виноградов, Л.Красюк, Н.Кузьміна, А.Найн.

Питання розробки та впровадження педагогічних технологій навчання й виховання, зокрема у професійній освіті, розглядали В.Боголюбов, М.Горчакова-Сибірська, В.Гузєєв, І.Зязюн, Т.Назарова, А.Нісімчук, Г.Селевко, В.Сластьонін та ін.

У зарубіжній педагогічній теорії та практиці проблеми педагогічних технологій представлено в дослідженнях таких учених як М.Кларк (Clark), Ф.Персиваль (Percival), Г.Еллінгтон (Ellington), П.Мітчелл (Mitchell), С.Сполдінг (Spaulding), Р.Томас (Thomas), С.Ведемейер (Wedemeyer), М.Вулман (Woolman) та ін.

Мета статті – дослідження використання інноваційних технологій навчання у загальноосвітній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах аграрного профілю.

Додаткові дослідження понятійного апарату інноваційної діяльності можливо здійснити, якщо вибудувати схему повного циклу виникнення і реалізації будь-якої інновації в тій чи іншій суспільній практиці. У системі професійної освіти це: послідовне введення в зміст загальноосвітнього циклу проектування інноваційних технологій; освоєння педагогом норм і культури управління їх розвитком.

© Герлянд Т.М.

Виклад основного матеріалу. Розглянувши праці вищезазначених вчених, ми дійшли висновку, що «інноваційні технології» – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання конкретних результатів. Така система ґрунтується на внутрішніх умовах цього процесу.

Інноваційний потенціал загальноосвітньої підготовки, зокрема аграрного ПТНЗ, визначається при аналізі наступних позицій: спрямованість інновації на зміну цілей, змісту, технології організації, підходів до оцінки навчальних результатів учнів; інтегрований підхід у викладанні, навчанні й оцінюванні; професійна спрямованість загальноосвітніх дисциплін; об'єднання кількісної та якісної оцінки здібностей учня за допомогою аналізу різноманітних продуктів його навчально-пізнавальної діяльності; створення емоційно-комфортного освітнього середовища з метою підтримки високої навчальної мотивації учнів, заохочення їхньої активності й самостійності; розвиток навичок рефлексивної та оціночної діяльності учнів, формування вміння вчитися, тобто ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність; розвиток комунікативних вмінь і навичок [4, с. 200].

Інноваційна діяльність у своєму найбільш повному розгортанні передбачає систему взаємопов'язаних видів учнівських робіт, сукупність яких забезпечує появу дійсних інновацій, а саме: науково-дослідницька діяльність учнів, спрямована на отримання ними нового знання («відкриття»), і про те, як щось можна зробити («винахід»); проектна діяльність учнів, спрямована на розробку особливого, інструментально-технологічного знання про те, як на основі наукового знання в заданих умовах необхідно діяти, щоб вийшло те, що може або повинно бути («інноваційний проект»); освітня діяльність учнів, спрямована на формування у кожного особистого знання (досвіду) про те, що і як вони повинні робити, щоб інноваційний проект втілювався у практиці («реалізація») [1, с.7].

На сучасному етапі у загальноосвітньому циклі аграрних ПТНЗ застосовують найрізноманітніші педагогічні інновації. Це залежить, перш за все, від традицій і статусу установи. Можна виділити наступні найбільш характерні з них.

1. *Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).* Впровадження ІКТ у зміст загальноосвітніх дисциплін через інтеграцію різних загальноосвітніх предметів з інформацією, що призводить до інформатизації свідомості учнів і розуміння ними цих процесів в сучасному суспільстві (в його професійному аспекті, зокрема аграрному). Суттєве значення має усвідомлення тенденції процесу інформатизації ПТНЗ: від освоєння учнями

початкових відомостей про інформатику до використання комп'ютерних програмних засобів при вивченні загальноосвітніх предметів, а потім до насичення елементами інформатики їх структури і змісту, здійснення докорінної перебудови всього навчально-виробничого процесу ПТНЗ на засадах використання інформаційних технологій.

У результаті цього в методичній системі з'являються нові інформаційні технології, а випускники ПТНЗ мають якісну підготовку до освоєння нових інформаційних технологій у майбутній аграрній трудовій діяльності. Цей напрям реалізується за допомогою включення в загальноосвітній цикл нових предметів, спрямованих на вивчення інформатики та ІКТ. Досвід їх застосування показав: інформаційне середовище, що включає різноманітні форми дистанційної освіти, істотно підвищує мотивацію учнів до вивчення предметних дисциплін, особливо з використанням методу проєктів; інформатизація навчання приваблива для учня в тому, що знімається психологічна напруга навчального спілкування шляхом переходу від суб'єктивних відносин «педагог-учень» до найбільш об'єктивних відносин «учень-комп'ютер-педагог», що значно підвищує ефективність учнівської праці (збільшується частка творчих робіт, розширюється можливість в отриманні додаткової освіти по предмету у стінах ПТНЗ, а в майбутньому усвідомлюється цілеспрямований учнем вибір ВНЗ, престижної роботи, будування власної кар'єри тощо) [5, с.231].

Іншими словами, якщо одночасно здійснюються психологічне дослідження нормативних моделей розвитку особистості, педагогічне конструювання освітніх програм і технологій реалізації цих моделей, співорганізація всіх учасників освітнього процесу, буде значно ефективніше проектування умов досягнення нових цілей загальної освіти і засобів вирішення навчальних завдань [3, с.36].

2. *Особистісно-орієнтовані технології*, що ставлять у центр всієї освітньої системи особистість учня, забезпечення комфортних, безконфліктних і безпечних умов її розвитку, реалізації природних потенціалів. Особистість учня виступає суб'єктом пріоритетним; вона є метою освітньої системи, а не засобом досягнення будь-якої абстрактної мети, виявляється в освоєнні учнями індивідуальних освітніх програм відповідно до їх можливостей і потреб.

3. *Інформаційно-аналітичне забезпечення навчального процесу та управління якістю освіти*. Застосування такої інноваційної технології дозволяє об'єктивно, неупереджено простежити розвиток в часі кожного учня окремо, групи, паралелі у ПТНЗ в цілому. При деякій модифікації може стати незамінним засобом при підготовці класно-загальноючого контролю, вивченні стану викладання будь-якого загальноосвітнього предмета навчального плану, вивчення системи роботи окремо взятого педагога.

Також нові освітні стандарти вводять новий напрям оціночної діяльності – оцінку особистих досягнень учнів. Це пов'язано з реалізацією особистісно-орієн-

тованого підходу до навчання. Для суспільства стає важливим об'єктивувати особисті досягнення кожного суб'єкта освітнього процесу, забезпечити розвиток наступних структурних компонентів особистості: мотивації саморозвитку, формування її позитивних орієнтирів у структурі «Я-концепції», розвиток самооцінки, вольової регуляції, відповідальності тощо [2, с.158].

Можна також відзначити наступну інноваційну технологію, як *портфоліо*. Це спосіб фіксування, накопичення та оцінки робіт, результатів учня, які свідчать про його зусилля, прогрес і досягнення у різних галузях за певний проміжок часу. Іншими словами – це форма фіксації його самовираження і самореалізації. Портфоліо забезпечує перенесення «педагогічного наголосу» з оцінки на самооцінку, з того, що учень не знає і не вміє на те, що він знає і вміє. Значущою характеристикою портфоліо є його інтегративність, що включає кількісну і якісну оцінки, що передбачає співпрацю учня, педагогів у ході його створення, і безперервність його поповнення протягом навчання у ПТНЗ.

Технологія портфоліо реалізує наступні функції: діагностичну (фіксуються зміни і зростання (динаміка) показників за певний проміжок часу); мотиваційну (заохочує учнів, педагогів і батьків до взаємодії і досягненню позитивних результатів); змістовну (максимально розкриває весь спектр досягнень і виконуваних робіт учня); розвиваючу (забезпечує безперервність процесу розвитку учня, його навчання і виховання у ПТНЗ); рейтингову (показує діапазон і рівень навичок і вмінь); навчальну (створює умови для формування основ кваліметричної компетентності); коригувальну (стимулює розвиток учня в умовно заданих стандартом і суспільством межах). Для учня ПТНЗ портфоліо – це організатор його навчальної діяльності, для педагога – засіб зворотного зв'язку, інструмент оціночної діяльності.

Відомі кілька типів портфоліо. Найбільш популярні: портфоліо досягнень; портфоліо-звіт; портфоліо-самооцінка; портфоліо-планування роботи. Відмінною особливістю портфоліо є його особистісно-орієнтований характер: учень разом з педагогом визначає або уточнює мету створення портфоліо; збирає матеріал на основі оцінювання власних результатів. Учень повинен навчитися відбирати і оцінювати інформацію, точно визначати цілі, які він хотів би досягти, планувати свою подальшу діяльність, відслідковувати власні помилки і виправляти їх тощо.

У даному контексті ми розглядаємо портфоліо як один з прийомів, що найбільш відповідає завданням інноваційних технологій навчання. Саме воно надає можливість діагностувати сформованість основних цілей учня – його здатності до самоосвіти та саморозвитку.

Висновки. Таким чином, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації професійної освіти України є забезпечення належної якості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання, зокрема загальноосвітніх дисциплін.

Список використаної літератури

1. Кіяшко О.О. Інноваційні педагогічні технології підготовки молодших спеціалістів у вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О.О.Кіяшко. – Луганськ, 2001. – 16 с.
2. Лах М.Р. Інноваційні тенденції в сучасній освіті / М.Р.Лах // Вісник Прикарпатського ун-ту. Серія: Педагогіка. – Івано-Франківськ, 2010. – Вип. XXXV. – С. 155-159.
3. Мариновська О. Упровадження педагогічних інновацій: система проєктно-впроваджуваної діяльності / О.Мариновська // Імідж сучасного педагога. – 2007. – № 3. – С.34-39
4. Освітні технології: навчально-методичний посібник / О.Пехота, А.Кіктенко, О.Любарська [та ін.]; за ред. О.Пехоти. – К. : А.С.К., 2003. – 255 с.
5. Попова О.В. Розвиток інноваційних процесів у середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладах України в ХХ ст.: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Попова Олена Володимирівна. – Х., 2001. – 530 с.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2017 р.

Герлянд Татьяна

кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник
лаборатория технологий профессионального обучения
Институт профессионально-технического образования НАПН Украины
г.Киев, Украина

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ
В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ
АГРАРНЫХ ПТУЗ**

В предлагаемой статье дается определение понятия «инновация», «инновационные технологии обучения». Раскрываются основные требования, которым должна соответствовать такая педагогическая технология. Анализируются основные группы инновационных технологий обучения, которые повышают качество общеобразовательной подготовки будущих квалифицированных рабочих-аграрников. Портфолио рассматривается как один из приемов, который наиболее соответствует задачам инновационных технологий обучения. Именно оно дает возможность диагностировать сформированность основных целей ученика - его способности к саморазвитию.

Ключевые слова: инновация, инновационные технологии обучения, инновационная деятельность, качество общеобразовательной подготовки, проектирование.

Gerliand Tetyana

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D, Senior Researcher
Laboratory of Technologies of Vocational Training
Institute of Vocational Education and Training of
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

**USE OF INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES
IN THE GENERAL EDUCATION PREPARATION
THE FUTURE SKILLED WORKERS OF AGRICULTURAL VOCATIONAL TECHNICAL SCHOOLS**

The proposed article discloses the basic requirements that such pedagogical technology must meet. The main groups of innovative teaching technologies are analyzed that improve the quality of general education of future skilled agricultural workers. It is proved that innovation is one of the dominant trends in the development of the personality of the future skilled agricultural worker. This is facilitated by innovative technologies, the use of which is not an end in itself, but only means to achieve such an atmosphere in the group that best fosters cooperation, mutual understanding and goodwill, enables the teacher to implement personal-oriented instruction, to educate competent person. It is substantiated that the innovative potential of general education of an agricultural vocational and technical educational institution is determined in the analysis of the following positions: the direction of innovation to change the goals, content, technology of the organization, approaches to assessing the educational outcomes of students; an integrated approach to teaching, learning and assessment; Form the ability to learn, that is, set goals, plan and organize their own learning activities; develop communication skills and skills.

Key words: innovation, innovative teaching technologies, innovative activity, quality of general education, projection.